

TARA NOASTRA
FOAIA POPORALĂ A
„ASOCIATIUNII“

REDACTOR:

OCTAVIAN COEA.

CUPRINSUL:

Pag.

Școale pentru oamenii în vârstă	725
„Tovărășia centrală“	726
Delasântioana: Scrisori către țărani	728
Emil Reit: Animalele cornute	731
Delapecica: Țăranul și foile noastre	734
Cărările vieții	735
S. Tamba: Snoave	737
Din popor	738
Știri	738

Înștiințare.

Rugăm pe toți câți au binevoit să primească această foaie să grăbească cu trimiterea plății de abonament.

Administrația foii „ȚARA NOASTRĂ“.

Cetitorilor.

Pe toți, cărora le ajunge în mâni această foaie îi rugăm să o cetească și dacă o socot de potrivită trebuințelor țărânimii să o răspândească între oamenii noștri dela sate.

Foaia apare săptămânal și o vor primi cetitorii Dumineca.

Abonamentul e pe an 4 cor.

Pe jumătate de an 2 „

Pe trei luni 1 „

Banii să se trimită la Administrația revistei „Țara noastră“. Sibiu — Nagyszeben. Asociațiune.

Toți cărturarii noștri, mai ales cei în atingere apropiată cu țărâניה — proeții și învățătorii — sânt rugați a trimite acestei reviste articole și știri cari sânt în legătură cu trebile țărânimii. Indesebi primim bucurosi articole cu povețe economice, precum — și snoave, poezii populare etc. Scriitorii articolelor sânt rugați a se folosi de un grai înțeles de popor, ca să nu fim siliți a supune schimbării în redacție articolele.

Pentru articolele bune dăm și o cuvenită răsplată bănească.

TARA NOASTRĂ

Revista populară

a „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura poporului rom.“

Abonamentul: Pe un an 4 cor. Pe o jumătate de an 2 „ Pe trei luni 1 „ Pentru România . . . 6 Lei	REDACTOR: OCTAVIAN GOGA.	Redacția și administrația: Sibiu (Nagyszeben) Str. morii, 6.
---	---	--

ȘCOALE PENTRU OAMENII ÎN VÂRSTĂ.

Cu știința de carte noi Românii suntem între cele din urmă popoare din țară. La noi abia știu carte 20 la sută, pe când la alte neamuri nu sunt nici 10 la sută, cari să nu știe cât de cât ceti și scrie.

Această lipsă de învățătură își are ea cauzele ei multe și felurite, cauze cari în parte s'au mai putut și scuza până acum; nu se va mai putea aduce însă pe viitor nici umbră de scuze.

Lipsa de învățătură este fără îndoială un rău de care prea puțini își pot da seamă. Mulțimea mare a satelor nu are încă deșteptăciunea de a se putea gândi la urmări. Ea e absorbită de nevoile zilei de astăzi și, încât pentru viitor, de pe partea ei vină chiar potopul.

Dacă populațiunea satelor noastre ar ști că învățătura de carte îi poate fi de cel mai mare folos, fără îndoială și-ar da copiii la școală și ar stăru-i ca ei să învețe cu temei.

Dacă această populațiune ar fi deplin convinsă că numai școala o poate ridica la o stare mai bună și mai fericită, de sigur că ar jertfi cu dragă inimă pentru această școală, și-ar trage dela gură chiar, pentruca să o țină la culmea cerințelor zilelor noastre.

Toate aceste însă țăranul nostru nu le știe și abia doară de le întrezărește în anumite clipe. Aceasta e apoi cauza că el se poartă cu atâta nepăsare față de școală cu toate ale ei.

Conducătorii satelor au făcut prea puțin până acum pentru deșteptarea poporului. Prea puțin l-au luminat pentru-ca el să înțeleagă că la școală trebuie să se dorească „ca cerbul la izvoarele apelor“.

Puținul nostru interes față de școală a făcut ca și ceice au trecut prin ea, făcând cursul regulat, nu se aleg mai cu nimica,

și numai de tot puțini rămân cu oare-cari cunoștințe de carte iar cu adevărată dragoste de a se cultivă un număr foarte neînsemnat.

Și tot așa are să fie și de aici încolo, dacă nu vom porni-o pe altă coardă.

Nu e de ajuns să urmăim cum am urmat până acum, sfătuind pe sătean mereu: să dea și jertfească pentru școală.

Cu chipul acesta numai nu vom putea ajunge nicicând la creangă verde.

Haideți să încercăm și altcum.

Veniți, frați preoți și învățători și voi toți cari nutriți în inima voastră dorul sfânt al luminării poporului, veniți să adunăm pe sătenii în vârstă, să-i învățăm să cetească și să scrie, să-i învățăm cuvântul lui Dumnezeu, să le dăm povețe pentru sporirea avutului lor, să le arătăm calea virtuții și a unei vieți mai fericite!

E timp de iarnă, timp potrivit de a împărți lumină și căldură în inimile sătenilor!

Veniți să deschidem școale pentru oamenii în vârstă și fiți încredințați că am făcut un lucru mare.

„TOVĂRĂȘIA CENTRALĂ“.

De timp mai îndelungat dl V. C. Osvadă, directorul însoțirii „Agricola“ din Hunedoara și redactorul foii „Tovărășia“, stăruie din toate puterile pentru înființarea unei *Tovărășii centrale*. Stăruințele sale n'au rămas fără rezultat; în cele din urmă planul său se apropie de intrupare. Cu data de 20 Noemvrie v. dl Osvadă publică în „Tovărășia“ o *Convocare*, prin care invită la *adunarea generală de constituire a „Tovărășiei centrale“* din Orăștie, ce se va ține în Orăștie Duminecă în 9/22 Decemvrie a. c. la orele 2 d. a. în localul școlii române.

În căldurosul *apel* ce-l dă dl Osvadă în numele fondatorilor spune, între altele, ... „Acum e rândul frunțașilor noștri, a conducătorilor de prin sate, și în primul rând al voștri iubiți săteni: să vă porniți la lucru, să vă înșiruiți sub steagul ce-l desfășurăm prin „Tovărășia centrală“, — ca să ducem la izbândă nizuința pentru un traiu mai ușor, mai tihnit, pentru o muncă mai organizată, cu rânduri mai strânse! În tovarășie e puterea și mântuirea noastră și a avutului!“

La muncă dar — sub steagul mândru al tovarășiei!“

Iar în *Prospect* se arată că:

Scopul „Tovărășiei” este: să ajute și să promoveze dezvoltarea, consolidarea și înaintarea economică în general, și în special a satelor, mai ales:

pentru înlesnirea producției și a valorizării de produse agricole și industriale,

prin valorizarea și vânzarea de unelte, mașini, semințe și altoi,

prin ajutorarea culturii de vite,

prin procurarea de materii prime pentru industrie și de articli de consumație,

prin arendarea și parțelarea de moși,

prin mijlocirea de capitale și izvoare de muncă și câștig,

prin mijlocirea de asigurări de tot felul, și

prin câștigarea și darea de informații economice.

Toate aceste le va îngriji *Tovărășia Centrală* sau direct, sau prin *tovărășiile satești*, după-*ce ținta de căpetenie a acestei tovărăși este: să înființeze și să ajute înființarea de tovărăși economice de producțiune, valorizare, consum, credit și arendare, mai ales pe sate.*

— *Tovărășia centrală* își întinde lucrarea pe cât se va putea peste întreagă țara.

— *Membru* al ei poate fi oricare cetățean cinstit din țară, *tovărășiile satești* și alte corporații și persoane morale, ce stau înafară de politică.

— *Capitalul* *Tovărășiei* se formează:

a) din quote (părți, acții) de câte 10 coroane (zece coroane), ce sunt a se plăti în cel mult 5 rate, și în vreme de un an.

b) din părți fundamentale de câte cel puțin 100 coroane și cel mult 1000 coroane, subscrise de *Tovărășiile satești*, de institute de bani ori de alte corporații și de privați.

c) din donațiunile, ce se vor face sau cu un scop anumit, sau cu scopul de a sprijini acțiunea pentru *tovărăși*.

Răspunderea proprietarilor de cote e țărmurită numai până la de 5 ori suma cuotelor subscrise.

Răspunderea proprietarilor de cote fundamentale, se extinde numai până la suma subscrisă, — întocmai ca și a donatorilor.

Intrarea ca membru se face prin subscrierea „Declarației de membru”, care e a se trimite, împreună cu 2 coroane după fiecare cuotă (ori 20 coroane după fiecare cuotă fundamentală) și 1 cor. spese de fondare, până în ziua adunării de constituire (9/22 Decembrie a. c., la adresa: „*Administrația Libertatea*” în Orăștie-Szászváros.

Până acum au înștiințat că vor intra ca membrii ai „Tovărășiei centrale“ :

Banca „Lipovana“	din Lipova,	cu K 2,000.—
„ „Grănișterul“	„ Dobra,	„ „ 1,000.—
„ „Cordiana“	„ Fofeldea,	„ „ 100.—
„ „Brădetul“	„ Orlat,	ca membru.
„ „Economia“	„ Cohalm,	ca membru.
„ „Oraviciana“	„ Oravița,	ca membru.
„ „Agricola“	„ Hunedoara,	ca membru.

Afară de aceste institute de bani ș'au mai anunțat subscrierea vr'o 935 cuote.

Intre subscriitorii este și dl A. Mocsonyi.

Indemnăm și noi pe cetitori să intre în șirul membrilor ca, pe cât se poate, să nu rămână nici o comună fără membri ai acestei tovărășii mult făgăduitoare.

Băncile noastre indeosebi, ar fi de dorit, să nu lipsească nici una din șirul membrilor, subscriind fiecare după putință, și urmând exemplul băncilor cari au pășit ca înainte mergătoare în lucrarea de înjghebare a acestei tovărășii cu țință așa de bună și folositoare.

SCRISORI CĂTRA ȚĂRANI.

X.

Bade Șofroane!

Oare de ce-a lăsat Dzeu, că, tot omul ăl mai sărac, să fie mai milostiv, tot el să fie mai credincios, tot el să fie mai zmerit și tot el să răsipe mai mult.

De ce?...

Pentru că, bagseamă, îi mai prostuț la cap, ori pasămi-te sărăcia, dac'odată și-a așezat patu 'n casa omului, apoi ea-l îndeamnă de-a face tot ce poate ca să nu-i schimbe locul cu bogăția.

Noi, obștia românească, suntem săraci... Asta o știm și noi și o știe toată lumea. Nouă țarina ne dă rod mai puțin, vaca ni mai stearpă, vițelul mai slab, nouă până și glia, care ne acopere, ni mai strămtă, că doar' nouă ne zice poetul :

Frați buni ai frunzelor din codru
 Copii ai mândrei bolți albastre,
 Sfințiți cu lacrimi și sudoare
 Țărâna plaiurilor noastre!

Și tot noi suntem mai *milostivi*, tot noi mai *cheltuitori*...

Că să luăm de pildă nenorocul, când ne moare cineva dintr'ai noștri...

Ce jelanie, ce vaiete...

Bună-i jelanția, că ne scoate tot focul dela inimă și ea mai arată și întreagă simțirea noastră de oameni cu durere pentru ai noștri.

Dar pe lângă jelanție noi, în sfășierea inimii, facem pomeni mari, dăm tot, numai ca sufletul celui deplâns să ajungă de bună-seamă de-a dreapta Tatălui ceresc.

Ei, vezi, *asta-i o prostie...*

Știi și eu, badă Șofroane, cât de mare-i durerea când pierzi pe unul din cei mai dragi ai tăi, că Dzeu mi-a dat și mie să sorb păharul ăsta de venin, dar am trebuit să-mi inec amarul în suflet și să mă mângăiu cu-gândul că așa a voit Tatăl ceresc, că numai El, în înalta lui milostivenie, știe cum să ne cerce pe noi păcătoșii.

Și atât...

N'am întins mese mari, n'am îndopat satul cu mâncări și beuturi... Mi-am așezat odorul tatii, — cu care s'a dus o parte din inima mea, — în mormânt, i-am stropit țărâna cu lacrimi, și m'am înapoiat acasă, ca să dau drumul și mai mult inimii „să se zbată 'n matcă-i“ cum se zbate o apă năvalnică pe vreme de furtună.

Și m'am frământat în desnădejdea mea o săptămână 'ntreagă..

Dar odată, uitându-mă 'n jurul meu, trezit ca dintr'o aiureală, văd masa rotundă încunjurată de copilițe, cari, bucuroase că le arunc o privire săriră în jurul meu agrăindu-mă:

— Tată, ți-e mai bine, tată... așa-i că n'ai să mai fi supărat? Așa-i că n'o să mai plângi... Hai să ne jucăm, tată, și după ce ne-om osteni... să ne spui povești... știi cum ne spuneai astă iarnă când trăia și Jeni...

S'a întâmplat atunci în mine o furtună năvalnică... Și 'n această furtună se luptă durerea pentru cel pierdut cu dragostea și grija pentru cele rămase...

Și, de-atunci, n'am mai plâns... dar nici n'am uitat... Sunt în lumea asta dureri mari cari sapă adânc la inima omului, cari vin ca un vânt rău, de gândești că au să te prăpădească... Dar ele trec cum trece furtuna, și iarăș dă bunul Dzeu vreme liniștită, care îți înviorează puterile și te-aduce la rostul vieții.

Milostivi să fim... că milostivenia-i una din cele mai frumoase podoabe ale omului... dar, și milostivenia își are locul și rânduielele ei.

Că nu *pomenile*, cari le facem pentru mortul au să-l așeze „în loc cu verdeață, în loc cu răcoare” ci *faptele bune, pe cari le facem în aducerea aminte a celui ce l-am pierdut.*

Dta știi bine, că noi, în astfel de împrejurări, facem pauză pentru mortul, facem pomeană de 6 săptămâni, facem pomeană de 6 luni, apoi sărindare, apoi prescuri...

Dar n'ai băgat Dta de seamă cam cine se 'ndoapă mai mult la aceste pomeni?...

Tot ai cari au...

În fruntea mesii stă popa, după el dascălul și după dascăl frunțașii satului, fiecare după rangul lui, și de sunt săraci în sat, ăia stau pe la ușe, ăia, *chiar și la o pomeană*, trebuie să se mulțamească *cu oasele rămase dela masa bogatului*...

Apoi bine, bade Șofroane, asta nu-i pomeană, asta-i o curată bătaie de joc...

Pomeana-i *pentru săraci*, iar nu pentru ceice au îndeajuns din darul lui D-zeu.

În fruntea mesii la o pomeană trebuie să stea *săracul*; iar bogatul, *dacă tot mai rămânește să vie*, să stea în coada mesii, că pomeana-i a *săracului*, nu a *bogatului*.

*

Dar după socoteala mea, bade Șofroane, n'ar trebui să fie pomeni de loc...

De rămâne o haină dela răposatul, dă-o la un om lipsit, dacă te'nduri; când poți ajută pe ăl care n'are o coajă de pâne și-i flămând și asta fă-o totdeauna cu inimă curată, da nu'ndopă pe toți ghiaburii satului, că ăia a doua zi te mai și vorbesc, ori că n'a fost aia cu rânduială, ori că le-ai dat prea puțin, ori că i-ai îmbătat și n'a fost beutura bună... iar Dta, biet om, ți-ai vândut vițeaua din grajd ca să te ții de datină...

Așa dară să nu ne băgăm în detorii, să nu ne vindem vițuțele, pe cari cu atâta amar le-am adunat la casă, să nu ne golim coșarul ca să dăm la ăl care are, și mai bine, după tot pasul nostru să facem câte-un bine pentru cei morți, că mai mult folosește binele când îl faci pe 'ncetul și la loc potrivit decât o risipă mare la loc nepotrivit.

Iacă, de pildă, să zicem că în tot satul unde trăiesc oameni milostivi s'ar înjgheba un fond numit „fondul morților” și la fondul ăsta tot omul care și-a pierdut un copil, o rudenie, un prietin, ar da, în loc de pomeană: câte 5 cor., ce gândești Dta, cam cât s'ar strânge în vre-o câțiva ani? S'ar adună mii de coroane și

din dobânzile ăstor mii s'ar putea face pomeană cu copiii fără părinți, cu ai arși de foc, cu ai cărora li s'a inecat sămănătura și se bagă 'n iarnă fără un fir de grăunte

Ăla, ar fi, bade Șofroane, un fond pentru *pomeni aievea* și ar ajuta mai mult pentru sufletul răposaiților, că toți cei cari s'ar indulci din el i-ar pomeni cu sfințenie.

Așa dară, lăsați pomenile cele păgubitoare și faceți binele cu puținul dar la loc potrivit, dacă vreți să folosească celor morți și celor cari trăiesc... Că binele, bade Șofroane, numai atuncea-i bine când e la loc potrivit.

Da pentru aia Dzeu să te ferească de pomeni și să-ți fie toți ai căsii sănătoși.

Delasântioana.

ANIMALELE CORNUTE.

Animalele cornute sunt cele mai folositoare. Dela ele căpătăm laptele, untul, brânza, carnea, pelea și gunoiul pentru îngrășatul pământului. Chiar și dacă au unele scăderi la trup, se pot îngrășa și vinde cu preț bun. Ca animale de jug, fiind foarte puternice, devin neapărat trebuincioase în economie.

Mai bine este, dacă alegem vite din rasele (soiurile) cunoscute în patrie, cari sunt din mame blânde și lăptoase. Rasa engleză (Durham), franceză (Charolais), olandeză, din Tirol, Salzburg, precum și alte specii pot fi foarte bune și folositoare, dar este lucru adevărit, că introducerea lor izbutește numai în ținuturi, ca acelea din patria lor.

Vita tinăra se poate cunoaște de pe dinți, pentrucă din cei 8 dinți dinainte, cu cari s'a născut, cei doi din mijloc îi cad în anul al treilea, cei 2 următori în anul al patrulea, alți 2 în al cincilea și cei doi delături în anul al șaselea. În locul acestora cresc dinți noi și sclipicioși, dar după 8 ani și aceștia încep a se îngălbinii și știrbi.

Vârsta vitelor se mai poate cunoaște încă de pe inelele dela rădăcina cornului, pentrucă la vaci după fiecare fătare se ivește câte un inel; așadară primul inel la 3 ani, al doilea la 4 ani și așa mai departe.

Afunzimea mai lată aflătoare între inele înseamnă un an în care vaca a rămas stearpă.

La boi cel dintâi inel se ivește numai în anul al cincilea.

Sunt mai multe rase de vite:

a) *Rasa ungurească*. Vita de rasă ungurească este mare, puternică, în privința trasului la jug este cea dintâi, are carne îndeajuns, în loc de unsoare produce său. Lapte dă însă puțin; anual abia 600 litre.

Au capul frumos, întins, ochii asemenea frumoși.

Vite frumoase de rasa ungurească are contele Teléki Arvil la domeniul statului în Mezőhegyes.

b) *Rasa Simenthal*. Vitele de rasa Simenthal sunt de culoare pestriță cu roșu ca fronzela, sau roșu închis. Astăzi cele mai căutate sunt cele pestrițe cu roșu închis. Sunt foarte lăptoase, se desvoaltă curând, dar nu sunt așa trainice și sunt înclinate spre boale mai cu seamă spre tuberculoză (oftică).

Vitele din Bern sunt și ele un fel de Simenthal, dar pe cap sunt de culoare albă. Produsul anual al laptelui este între 1800—2000 litre.

c) *Rasa Pinzgau*. Vitele de rasa Pinzgau au început a se răspândi în timpul din urmă. De fapt sunt mai puternice, se desvoaltă curând, sunt cărnose, au carnea mai moale și mai gustoasă, dau lapte mult, anual 1600—1800 litre; dacă le încrucișăm cu rasa ungurească, căpătăm animale foarte bune de jug. Culoarea este roșie ca vișina; pe spinare, pe pulpe, pe sub foale și pe coadă sunt albe. Picioarele lor sunt tari, de aceea sunt foarte potrivite pentru locurile muntoase.

d) Mai sunt încă *vitele de Bonyhád* și din comitatul Vas. Au bune însușiri. Se pot cunoaște anevoie, deoarece nu sunt numai de o culoare. Sunt lăptoase, cărnose, puternice și bune de jug.

Cele din comitatul Vas sunt de culoare roșie pestriță și au tot însușirile celor din Bonyhád.

e) *Rasa olandeză* e de culoare neagră pestriță și are însușirile vitelor apusene.

Ca să putem avea vite bune și frumoase trebuie să avem taur bun și frumos. Spre acest scop taurul trebuie să întrunească cele mai bune condițiuni. La alegerea unui taur de prăsilă, trebuie să fim cu o deosebită băgare de seamă și anume, că din ce vacă este? Numai dacă mama lui a fost frumoasă, bună de lapte, cărnosă și blândă se recomandă ținerea lui — altcum nu, pentru că foarte mulți viței se aruncă în partea mamei taurului, ba de multeori în partea strămoșilor lui.

Un taur e de ajuns la 50—60 vaci; mai multe însă nu. Într'o ciurdă nu este iertat a se lăsa mai mulți tauri, ci numai

unul. Gonitul sau săritul se face *in ciurdă*, când vita singură caută taurul, și *din mână*, când omul o duce la taur.

Vitele poartă 9 luni, de regulă 270—280 zile. Vitele de-a față trebuie să le îngrijim cât se poate de bine. Să le ferim de lovituri, de încordări prea mari în jug, nutrețul să le fie bun și curat, altcum lesne pot lăpădă (se stărpesc).

De multe-ori la fătare se ivesc și greutateți, așa d. p. dacă vițelul este mare și vaca nu-l poate față trebuie să-i sărim într'ajutor, altcum vaca s'ar putea prăpădi. Mai întâi ne spălăm bine pe mâni, ungem mâna dreaptă cu unt de lemn, o introducem cu îngrijire prin fătătoare și încercăm să scoatem vițelul. Tragem de el atunci, când și vaca se opinteste. După fătare vaca linge vițelul. Se întâmplă de multe-ori și mai cu seamă la juninci, că nu voiesc a-l linge. Este oprit a presăra vițelul cu sare, pentru-că ușor îi ajunge sarea în ochi și capătă aprindere. Mai bine să-l stergem noi cu paie. Buricul trebuie legat cu un fir de mătasă, și lăsat cam de 3 degete de lung; partea cealaltă o tăiem cu un cuțit ascuțit.

Uneori vițelul, când vine pe lume, pare-că e mort. Cauza e, că sângele îi vine în cap. În astfel de întâmplări trebuie să facem încercare, ca să-l aducem la viață, anume îl frecăm bine, vărsăm apă rece preste el și-l silim să răsuflă.

Laptele cel dintâi, care se chiamă *corastă*, nu e iertat să-l mulgem, ci lăsăm să-l sugă vițelul, spre a-i curăți rânza de tot felul de murdării rășinoase, cari s'au adunat în ea.

În zilele dintâi vițelul trebuie lăsat să sugă cât de des, pe zi de 5—6 ori. În săptămâna a patra de 4-ori pe zi, în a cincia de 3-ori, iar mai târziu mai rar.

Laptele cel mai gros și mai unsuros este cel dela urmă. Acesta să nu i-se lase vițelului, pe cât se poate nici cel dintâi, ci cel din mijloc.

Dacă se întâmplă, ca vaca să lapede, atunci omul trebuie să cerceteze, ce a fost pricina. Când cercetăm trebuie să avem în vedere nu cumva fătul a fost putred? Dacă fătul este putred, sau dacă vine pe lume în bucăți, cari deasemenea sunt putrede, atunci luăm vaca și-i spălăm bine fătătoarea, vârful coadei, spinarea, ugerul și picioarele, după aceea o ducem afară din grajd și începem a o spăla din nou. Grajdul trebuie desinfectat, pentru-că aceasta este o boală lipicioasă.

Vițelul de prăsilă îl încercăm de regulă la 4—5 luni, pe când cel de tăiat la 8 săptămâni. Când vițelul e de 6 luni se poate mână și la pășune.

În anul întâi vițelul trebuie nutrit cât se poate de bine, pentru-că el crește în anul prim mai mult, ca în al doilea, și deci are trebuință de hrană bună. La nutrirea vițelilor ovăsul e de mare însemnătate, de aceea să le dăm, cât se poate de mult, pentru-că, greșeala săvârșită în anul întâi, nu se mai poate repara (îndreptă). Ovăsul să se dea întreg și nu măcinat, deoarece vitele cornute îl rod.

Vițelilor pe lângă ovăs să li-se dea fân și otavă bună, apoi turte, cari au mare însemnătate la creșterea lor; acestea se dau ca lături. Sunt bune tărilele, făina ș. a. Până sunt vițelii tineri să nu li-se dea nutreț verde, pentru-că capătă pantece mare și din astfel de vițel nu vom avea vite frumoase și de preț.

Cu cât voim a produce lapte mai mult, cu atât trebuie să le dăm vacilor nutreț mai bun și mai mult. Vara pe lângă nutrețul verde, le dăm și nutreț uscat, iar iarna nutremântul de căpetenie îl formează nutrețul uscat, napii, cartofii ș. a.

La mulsul vacilor lucrul de căpetenie este, ca țitele și ugerul să fie bine spălate. Mulsul să se facă de un om priceput și laptele să se mulgă până la cel din urmă strop, pentru-că altecum se impuținează.

Emil Reit învățător

(ascultător al unui curs de agronomie.)

ȚĂRANUL ȘI FOILE NOASTRE.

Țăranul nostru cetește și are multă tragere de inimă la cetit. Suntem pe pragul iernei, când avem timp destul și putem sta mai multă vreme de povești, n'ar fi oare un păcat să lăsăm timpul să treacă fără ca noi să ne fi folosit de el?

E știut lucrul că, pe când țăranul muncește din greu cât e drăguța de vară, conducătorii lui tocmai din contră, trebuie să muncească mai mult iarna, căci țăranul nostru atunci are timp să stea cu noi de vorbă, fiindu-i sufletul mai liniștit și numai atunci ne va înțelege mai bine!

Să se folosească deci foile noastre de acest timp atât de scump pentru cei ce-l știu folosi, căci ne va întrebă conștiința fiecăruia la primăvară: oare cu ce am îmbogățit sufletul țăranului nostru și în ce măsură l-am însufletit ca, la primăvară să prindă mai vesel și cu mai multă încredere și bărbăție de coarnele bine-cuvântatului plug, pentru-că din brazda răsturnată să poată nădăjdui o întoarcere în mai spre bine a traiului lui, dela care apoi va atârna și al nostru.

Să-i dăm țăranului nostru povețe frumoase, să-l îndatinăm a fi mulțămît cu soarta la care la invrednicit Dzeu, să se aște fericit pe lângă vatra sa gândind l-a Dzeu și cercetând sf. biserică și să-l incurajăm ca la munca ce-l așteaptă să nu fie îndoelnic ci binechibzuind toate să le facă cu minte trează la timpul lor.

Țăranilor noștri să le dăm povețe economice, povești moralizătoare, iar tinerilor noștri să le dăm poeziile atât de mult iubite, atât de mult dorite de ei, cari îi fac să lege o iubire mare de foi!

Ba ar fi un lucru din cele mai înțelepte ca, foile noastre, cât ține iarna, să apară mai bogate cu 2—4 pagini făcându-le cu tot atâtea mai mici vara, de unde ar avea un profit moral foarte însemnat!

Ar fi de dorit ca din nici un număr al foilor noastre să nu lipsească rubrica „Economia” precum nici rubrica „Foișoara” cu poveștile moralizătoare și poeziile populare! *In cele mai multe foi «Economia» e mai la urmă, dar de prețul bucatelor, fânului, vinului, vitelor, galișelor și a altor articoli economici nici pomană!*

Noutățile încă aduc un folos mare, ba putem zice că foarte mare! Țăranul aude că în cutare comună a căzut grindină de a nimicit întreg hotarul; el se duce și își asigură lanul de grâu; focul a nimicit o casă neasigurată; el află suferințele celor năpăstuiți și își asigură casa. Și câte, și mai câte, Doamne, din cari pot trage atâtea învățături.

Să-i arătăm țăranului că, nu de aceea s'a publicat una sau alta „ca să se umple locul” ci ca el să tragă învățatură!

Să-i dăm deci învățatură țăranului nostru, căci dacă nu o are a noastră e rușinea!

Delapecica.

CĂRARILE VIETII.

(Urmare.)

VIII. Industria de hârtie.

121. Fabricarea materialului pe seama hârtiei și fabricarea hârtiei.
122. Fabricarea articolelor de hârtie.
123. Compactoria.

IX. Fabricarea articolelor de nutremânt etc.

124. Industria morăritului.
125. Industria brutăritului.
126. Confecționarea prăjiturilor de aluat.

127. Fabricarea zăharului.
128. Cofetăria și gătirea prăjiturilor de zăhar.
129. Fabricarea zaharicalelor.
130. Fabricarea cacao-ei și a ciocoladei.
131. Turtăritul.
132. Curățirea și prăjirea cafelei, și fabricarea surogatului de cafea.
133. Fabricarea conservelor din unele materii vegetale.
134. Carnățaritul.
135. Măcelăritul.
136. Curățitul mațelor etc.
137. Fabricarea salamului.
138. Alte industrii de carne și unsoare.
139. Fabricarea conservelor din materii animale.
140. Fabricarea cașului, brânzei și a untului.
141. Fabricarea tutunului.
142. Fabricarea berei și a malțului.
143. Fabricarea spirtului.
144. Fabricarea oțetului.
145. Fabricarea coniacului, licheorului, rachiului și rumului.
146. Fabricarea șampaniei.
147. Scoaterea apei minerale.
148. Fabricarea apei de soda.
149. Fabricarea gheței.
150. Alte moduri de întrebuițarea apei.
151. Ingrășarea vitelor pentru scopuri industriale.
152. Ingrășarea porcilor pentru scopuri industriale.
153. Abatoriile.

X. Industria chimică.

154. Rafinarea petroleului.
155. Fabricarea gazului de iluminat.
156. Fabricarea koks-ului încât nu e în legătură cu mineritul.
157. Fabricarea scrobelei.
158. Fabricarea chibritelor.
159. Fabricarea cleiului.
160. Fabricarea extraselor de argăsit.
161. Industria destilării lemnului.
162. Fabricarea oleului vegetal.
163. Fabricarea luminărilor, săpunului și parfumului.
164. Fabricarea materiilor explosive și a pulverii de pușcă.
165. Fabricarea unsorii pentru trăsuri, pentru pei, a lacului, a colorilor, a scrobelei vinete, a tinte și a cerei de sigilat.
166. Fabricarea făinei de oase, a cărbunelui de oase și a îngrășemintelor artificiale.
167. Fabricarea asfaltului și a cătranului, a placelor de asfalt și a placelor de cătran.
168. Fabricarea altor articole chimice.

(Va urmă).

SNOAVE.

Unui avocat îi ruginiseră țitinele ușei de bine ce-i mergea. S'a sbătut, s'a frământat, dar n'a fost chip să incalece năcazul. Îi ocoleau mușterii casa, parc'ar fi stat necuratul în ea. Și-i crepă buza de năcaz, când vedeă ce bine le merge altor avocați, — cu toate că n'aveau mai multă învățatură decât el.

De-aș ști că mă întovărășesc și cu dracul — zise într'o zi cătrănit — dar trebuie să scap de rușinea asta!

Scaraoțchi, care de mult își pusese ochisorii pe el, indatăce l-a auzit glăsuind astfel, i-s'a înfățișat în chip de om îmbiindu-i sprijinul său, în schimbul sufletului când va muri.

Invoiala iute a fost gata. Ce-i păsă avocatului de suflet!... În vieață să-i meargă bine!... După moarte?... pagubă-'n ciu-perci!...

Și de unde, până aci mai nu-i crescuse iarbă 'n prag, acum nu răzbea să indestulească pe toți, câți îi deschideau ușa. Unul intră, altul ieșea. Nu degeaba se înfrățise cu Tartorul iadului!... Incepuse a se umflă în pene de bine ce-i mergea. Nu mai eră nimenea ca el, atâta avere adunase.

Dar toate cu sorocul lor.

Când se credeă mai fericit, mai tare și mai mare, a căzut la pat. Pe semne îi făcuse cu ochiu ortacul său. Și cu cât i-se strângea mai tare funia de păr, cu cât s'apropia mai tare sorocul să-și dea ortul lui Scaraoțchi, cu atât da târcoale mai dese și Ucigăl-toaca frumosului său sălaş. Bagsamă să fie la indemână, nu cumva să i-se rătăcească odorul.

Azi pe la poartă, mâne pe la fereastră, poimâne tot așa. Incepuse se bată la ochi.

Îi și descoase odată un creștin, în fața mai multora, că ce caută de-atâta vreme pe acolo?

Michiduță i-o spune verde, că a venit după sufletul avocatului, pe care-l cumpăraseră de mult.

Creștinii încep să hohotească. Ucigăl-crucea stă crucit când îi vede, mai apoi îi întreabă nedumerit: de ce rād?

Cum să nu rādem, măi omu lu D-zeu — zice creștinul — dacă cauți urme-'n apă. Du-te 'ntreabă-ți, dacă n'ai alt năcaz. Țsta de aci... de când l'am pomenit n'a avut suflet; cum o să aibă acum la moarte!

S. Tamba.

DIN POPOR.

Oi! tu mândruliță!	Numai dorul inimii
Stau în loc și mă gândesc,	Seris pe fața perinii.
Pe ce cale să pornesc	Cătu-i noaptea ieu nu dorm,
Cu tine să mă 'ntălnesc?	Tot mă 'nvărt și tot mă 'ntorn
Cum mă culc ieu te visez,	Ca peștele 'n apă lină
Las mâna nu te gădesc,	Ca omu 'n țară străină.

ȘTIRI.

Pentru ca gimnaziul cu 4 clase din Brad să se poată face gimnaziu complet (deplin) cu 8 clase, se începuse acum e anul o colectă, care sporește în mod foarte îmbucurător. S'au înseris până acum vre-o 180,000 coroane și se fac daruri mereu. Totuș mai trebuie mult până se vor adună sumele trebuincioase; de aceea îndemnăm pe cetitori și instituțiile noastre de tot felul să aducă jertfă pentru acest așezământ însemnat de cultură.

Oameni buni, rămâneți acasă! De luni de zile trebile în America s'au întors spre rău. Dupăce s'au fost apucat oamenii de lucruri peste puterile lor și după un an cu roadă mai slabă cum a fost anul de față, se închid fabrici după fabrici și bancrotează bancă după bancă. În urma acestora partea cea mai mare a celor emigrați acolo nu mai capătă de lucru și au luat-o spre casă. Toate vestile și toate semnele arată, că acum odată e lucru cuminte să nu mai plece nimeni la America, ci, măcar până la alte vremi mai bune, să rămână acasă.

Iertare celor ce au fugit de armată. Maiestatea Sa regele dă iertare:

tuturor soldaților cari s'ar află inchiși din cauză de dezertare;

tuturor soldaților cari înainte de 2 Dec. n. a. c. ar fi trași în cercetare din cauză de dezertare;

celorce pentru dezertare au fost osândiți la slujbă mai lungă.

Până la 1 Dec. 1909, toți cei pe cari îi privește această iertare a Maiestății Sale trebuie să se înfățișeze la vre-o comandă militară, având să-și împlinească slujba cu care au rămas înapoi. Ceice până la 1 Dec. 1909 nu vor face destul acestui ordin, vor ajunge de nou sub asprimea — legii de urmărire.